

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ISSN 2413-3329

ISSN 2520-6788

НАУКОВИЙ ВІСНИК

**МУКАЧІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

СЕРІЯ

«ПЕДАГОГІКА ТА ПСИХОЛОГІЯ»

Збірник наукових праць

Випуск 1(9)' 2019

МУКАЧЕВО

2019

**Науковий вісник Мукачівського
державного університету
Серія «Педагогіка та психологія»
Випуск 1 (9) 2019**

Головний редактор

Товканець Ганна Василівна – д. пед. н.,
професор (Україна)

Заступник головного редактора

Теличко Наталія Вікторівна – д. пед. н.,
доцент (Україна)

Відповідальний секретар

Лалак Наталія Володимирівна – к. пед. н.,
доцент (Україна)

Редакційна колегія:

Щербан Тетяна Дмитрівна – д. психол. н.,
професор (Україна)

Максименко Сергій Дмитрович – д. психол. н.,
професор, академік НАПН України (Україна)

Ничкало Нелія Григорівна – д. пед. н., професор,
академік НАПН України (Україна)

Староста Володимир Іванович – д. пед. н.,
професор (Україна)

Карандашев Юрій Миколайович – д. психол. н.,
професор (Республіка Польща)

Оросова Рената – доктор філософії в галузі
педагогіки (Словацька Республіка)

Саболч Єва – доктор філософії у галузі загальної
педагогіки та історії педагогіки, професор
(Угорщина)

Сенько Тетяна Володимирівна – д. психол. н.,
професор (Республіка Польща)

Попович Наталія Михайлівна – д. пед. н., доцент
(Україна)

Фізеші Октавія Йосипівна – д. пед. н., професор
(Україна)

Березовська Лариса Іванівна – к. психол. н.
(Україна)

Качур Мирослава Михайлівна – к. пед. н.,
доцент (Україна)

Кобаль Василь Іванович – к. пед. н., доцент
(Україна)

Корнієнко Інокентій Олексійович –
д. психол. н., доцент (Україна)

Лавренова Марія Василівна – к. пед. н., доцент
(Україна)

Липчанко-Ковачик Оксана Василівна – к. пед. н.
(Україна)

Пинзеник Олена Мафтеївна – к. пед. н., доцент
(Україна)

Фенцик Оксана Миколаївна – к. пед. н., доцент
(Україна)

*Матеріали друкуються мовою оригіналу.
Відповідальність за викладений матеріал несуть
автори статей.*

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого
засобу масової інформації

Серія: КВ №22663-12563ПР від 15.03.2017 р.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

Серія: ДК № 4916 від 16.06.2015 р.

Збірник наукових праць включено
до переліку фахових видань України
з педагогічних наук

(Наказ МОН України № 5015
від 16 травня 2016 р.)

Збірник представлено

у таких наукометричних базах даних:

Російський індекс наукового цитування (Росія);
Research Bib (Японія), Index Copernicus (Польща),
Cite Factor, Infobase Index (Індія),
Genamics Journal Seek, Academic Keys (США),
ACNP Catalogue (Італія)

Засновник і видавець:

Мукачівський державний університет
Україна, 89600, Закарпатська область,
м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26
тел. (03131) 2-11-09, факс (03131) 2-11-09
e-mail: ppmsu2015@ukr.net

Рецензенти:

Пазюра Наталія Валентинівна – доктор
педагогічних наук, доцент.

Підбуцька Ніна Вікторівна – доктор
психологічних наук, доцент.

*Рекомендовано до друку та поширення через
мережу Інтернет Вченою радою Мукачівського
державного університету
(протокол № 11 від 25.04.2019 р.)*

**Науковий вісник Мукачівського державного
університету. Серія «Педагогіка та психологія»**

- збірник наукових праць, який структурований за
наступними напрямками: педагогічна теорія та
історія педагогіки; професіоналізація та
диверсифікація вищої школи; розвиток
особистості та освітні технології; психолого-
педагогічна комунікація; компаративна педагогіка
і психологія; педагогічна та вікова психологія;
організаційна психологія та психологія праці.

УДК37:159.9

Науковий вісник Мукачівського державного
університету. Серія «Педагогіка та психологія» :
зб. наук. пр. / Ред. кол. : Товканець Г.В. (гол. ред.)
та ін. – Мукачево : Вид-во МДУ, 2019. – Випуск
1 (9). – 265 с.

© Мукачівський державний
університет, 2019

Козубовська І. В., Козубовський Р. В., Мигалина З. І.	
Профілактика девіантної поведінки дітей-мігрантів у початковій школі США.....	200
Нос Л. С.	
Педагогічна практика у системі професійної підготовки майбутніх вчителів: канадський та британський досвід.....	203
Поліщук В. А.	
Формування професійної мобільності майбутніх соціальних працівників: зарубіжний досвід.....	206
Сіладі В. В.	
Теоретичні основи застосування стратегій навчання іноземної мови.....	210
Степанець М. Ю.	
Структурні особливості системи вищої освіти у Канаді.....	213
Товканець Г. В., Лендел Н. В, Сенькович Н. В.	
Організаційно-педагогічні аспекти розвитку початкової школи в європейських країнах.....	217
Фодор К. Й.	
Вивчення іноземної мови в освітніх закладах Угорщини: історико-педагогічний аспект.....	220
Яров Т. К.	
Партнерство школи та сім'ї у виховному просторі освітнього закладу: зарубіжний досвід.....	223

ПЕДАГОГІЧНА ТА ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ

Ашан Фатих Яшар оглу	
Основные особенности одиночества и их последствия.....	227
Іванова В. В., Чекан О. І., Кас'яненко О. М.	
Психолого-педагогічні аспекти розвитку соціальної поведінки у дошкільників із загальним недорозвитком мовлення.....	230
Коваленко О. Г.	
Психологічний супровід соціальних робітників у професійній діяльності з людьми віку пізньої дорослості.....	234
Корнієнко І. О., Зайцева Т. А.	
Зв'язок між показниками інтелекта та підвищеною тривожністю школяра.....	238
Орбейи Саит Чавшин оглу	
К вопросу о развитии интеллектуальных способностей учащихся в психологическом контексте и их успешность в образовании.....	242
Штифурак В. Є.	
Субкультурне сприймання студентською молоддю психологічного феномену «ставлення до грошей».....	245

13. Szabó, A. 2010. Magyarország oktatási intézményhálózatának térbeli struktúrája a Horthy-korszakban [Spatial structure of Hungary's educational institution network in the Horthy era]. PhD értekezés Pécsi Tudományegyetem Földtudományok Doktori Iskola, Pécs.
14. Ladányi, A. 1969. A magyarországi felsőoktatás a dualizmus kora második felében [Higher education in Hungary in the second half of the era of dualism]. Felsőoktatási Pedagógiai Kutatóközpont, Budapest.
15. Jancsó, T. 2010. A magyarországi felsőoktatási intézmények területi és hallgatói létszámalakulása – különös tekintettel az 1989 utáni időszakra [Territorial and Student Staff Development in Higher Education Institutions in Hungary - Particularly after 1989]. Diplomamunka ELTE TTK Társadalom - és Gazdaságföldrajzi Tanszék, Budapest.
16. Ladányi, A. 1999. A magyar felsőoktatás a 20. században [Hungarian higher education in the 20th century]. Akadémiai Kiadó, Budapest.

В статті затронута проблема взаємозв'язку між регіональними особливостями розміщення соціальних інститутів вищої освіти Венгрії та доступністю вищої освіти для населення многонціональної країни на рубежі XIX-XX вв. в період входу Венгрії в склад Австро-Угорської імперії та до початку Першої світової війни. В процесі дослідження встановлено, що до Першої світової війни під впливом позитивних соціально-економічних процесів відбулися зміни в системі вищої освіти країни.

Ключевые слова: университет, колледж, география образования, география обучения, Будапешт, Клуж, язык обучения, сеть высших учебных заведений, региональное размещение.

The article deals with the problem of the relationship between the regional features of the placement of social institutions in Hungary and the availability of higher education for the population of a multinational country at the turn of the XIX-XX centuries in the period of the entry of Hungary into the Austro-Hungarian Empire and before the start of the First World War. Therefore, the purpose of the article is to study the peculiarities and causes of the geographic-regional aspect of the structure of Hungarian higher education institutions prior to the First World War. The research was conducted by analyzing scientific sources, statistical data on the number of institutions of higher education, the number of students studying in them and certain aspects of their nationality, the most popular specialties, language of instruction. By comparing the data obtained with the peculiarities of social and economic processes in society until 1914, the conclusions were formulated. Institutions of higher education in the early twentieth century were divided into three large groups, namely, universities, law academies (or law colleges) and theological (theological) college. In 1900, Hungary had almost two large centers of higher education – Budapest and Cluj, where there were three institutions of higher education. In addition to universities, there were royal and religious law academies in the country, in which the training of lawyers was carried out at a low level; there were other types of higher education institutions, but the number of students in them was insignificant. At the Royal University in the city of Zagreb (Croatian-Serbian region of Hungary) up to the First World War, about a thousand people studied). The analysis of the nationality of students of this university points to the regional-geographical orientation of the distribution of students according to their native language. From the beginning of the twentieth century to the beginning of the First World War, the number of students in institutions of higher education constantly increased, due to economic and social growth, as well as a demographic explosion at the end of the XIX century. However, the beginning of the twentieth century, was characterized by the preservation of the uneven regional distribution of students in Hungarian higher education institutions: in 1900, 63% of students studied in two institutions of higher education in Budapest. The situation changed in 1912, when two universities were opened in Debrecen and Bratislava.

Key words: university, college, geography of education, geography of education, Budapest, Cluj, language of instruction, network of higher educational institutions, regional location.

УДК 37.011(73)

DOI 10.31339/2413-3329-2019-1(9)-200-203

Козубовська Ірина Василівна,
доктор педагогічних наук, професор,
Козубовський Ростислав Володимирович,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Мигалина Зоряна Іванівна,
аспірант;

ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород

ПРОФІЛАКТИКА ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ-МІГРАНТІВ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ США

У статті розглядаються питання організації соціально-педагогічної роботи з дітьми-мігрантами в початковій школі США з метою попередження девіацій. Наголошується на важливій ролі школи як інституту соціалізації в профілактичній роботі, зокрема, створенні толерантного освітнього середовища для дітей-мігрантів. Розкриваються особливості компенсаторного навчання в початковій школі.

Ключові слова: діти-мігранти, девіації, профілактика, початкова школа, США.

Постановка проблеми. Проблема девіантної поведінки була об'єктом наукових досліджень, починаючи ще з часів античності, проте сьогодні інтерес до неї зростає, оскільки впродовж останніх десятиріч девіантні прояви набули значного поширення, в тому числі й серед неповнолітніх, включаючи учнів молодшого шкільного віку. Розповсюджуються нові види девіантних проявів серед неповнолітніх (рекет, розбійні напади, торгівля наркотиками, «кібербулінг»).

Девіантна поведінка неповнолітніх у багатьох випадках трансформується у кримінальні форми поведінки і становить суттєву небезпеку як для самої особистості неповнолітнього, його подальшого розвитку, так і для всього суспільства.

Зауважимо, що сьогодні спостерігається зростання девіантних проявів серед неповнолітніх внаслідок міграційних процесів, які набули з другої половини кінця XX століття глобальних масштабів, охопивши всі континенти планети, соціальні верстви і групи суспільства, різні сфери суспільної життєдіяльності.

Міграція – від латинського «migratio» - переселення, переміщення населення, яке може відбуватися в межах однієї країни (внутрішня міграція) або з однієї країни в іншу (зовнішня міграція). Що стосується України, тут більш відчутною є внутрішня міграція, зв'язана з воєнними діями на сході країни. Оскільки активні міграційні процеси в Україні почалися порівняно недавно, доцільним є вивчення зарубіжного досвіду роботи з мігрантами.

Країною мігрантів традиційно вважаються Сполучені Штати Америки, тому саме в цій країні накопичено значний досвід роботи з мігрантами. Особливо це стосується соціально-педагогічної роботи з дітьми-мігрантами, яка є основою профілактики девіантної поведінки.

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. Різні аспекти девіантної поведінки інтенсивно досліджуються вітчизняними вченими (І.Запорожан, І.Ковчина, Н.Максимова, В.Оржеховська, І.Парфанович, В.Синьов, Т.Федорченко, М.Фіцула та ін.). Ними запропоновано дефініцію явища девіантності, охарактеризовано види девіацій, прояви, основні причини, здійснено вивчення особливостей профілактики. Проте на сьогоднішній день майже не дослідженими залишаються девіантні прояви серед дітей-мігрантів та особливості їх профілактики. Саме на ці аспекти звертається значна увага в працях багатьох американських учених (В.Менган, С.Морсі, С.Ніето, К.Слігер, П.Хаммер та ін.)

Мета статті: проаналізувати особливості соціально-педагогічної роботи з дітьми-мігрантами у початковій школі США як важливої передумови успішної профілактики формування девіантного способу поведінки. Досягнення мети передбачає вирішення таких завдань: розкрити сутність понять «девіантна поведінка», «профілактика», виявити причини девіантної поведінки учнів, з'ясувати особливості профілактичної роботи з дітьми-мігрантами в американській початковій школі. Методи дослідження: *теоретичні*: аналіз наукової літератури, документів, узагальнення, класифікація (для з'ясування ключових понять дослідження), систематизація, групування (для концептуалізації основних положень дослідження).

Результати дослідження. Відхилення в поведінці особистості, які входять у протиріччя з юридичними, моральними, етичними, соціальними нормами суспільства, прийнято називати девіаціями, а поведінку – девіантною (від лат. – *deviatio* – відхилення), тобто, девіантна поведінка – це окремі вчинки, які не відповідають загальноприйнятим нормам і правилам поведінки в суспільстві. Згідно енциклопедичним словником-довідником, девіація – це соціальна поведінка, яка є відхиленням від поведінки «нормальної», соціально прийнятної в конкретному суспільстві [1, с.108].

Зазвичай вчені пояснюють девіантну поведінку неповнолітніх недоліками виховання, внаслідок чого формуються стійкі психологічні властивості, які сприяють вчиненню не схвалюваних суспільством дій. У неповнолітньому віці девіації можуть бути наслідком незавершеності процесу формування особистості, негативного впливу сім'ї, залежності від найближчого оточення і прийнятих у ньому ціннісних орієнтацій.

Загалом виникнення девіацій у неповнолітніх зумовлено низкою факторів серед яких : соціально-економічні (низький життєвий рівень значної частини населення, безробіття, соціальне розшарування суспільства, криза сім'ї); психолого-педагогічні (труднощі підліткового віку, дезадаптація, недоліки виховної роботи школи, родини та інших соціальних інститутів); медико-біологічні (вади спадковості, підвищена збудливість, емоційна нестабільність, психічні розлади).

Що стосується дітей-мігрантів, то американськими вченими виявлено, що міграційні процеси призводять до виникнення комплексу проблем у дітей, які характеризуються певною специфікою і вимагають детального та невідкладного вирішення. Найважливішими серед них є: психологічні стреси, пов'язані з вимушеною зміною місця проживання (діти, в силу своєї залежності від дорослих, завжди є вимушеними мігрантами) і порушенням структури звичних культурно-комунікативних, родинно-сімейних, природно-територіальних та інших зв'язків; криза ідентичності, неузгодженість в системі цінностей і соціальних норм; загальна незадоволеність різними сторонами життєдіяльності і самим собою; труднощі пристосування до вимог системи освіти; труднощі адаптації до нового середовища спілкування, і як наслідок нерідко виникнення стану відчуженості, тривожності, психічної напруги й агресивності, підвищеної конфліктності та ін. Все це сприяє

формуванню девіантного способу поведінки [2; 3] і вимагає забезпечення відповідної профілактичної роботи.

Зуважимо, термін «профілактика» вживається в багатьох галузях науки і найчастіше тлумачиться як «попередження», «запобігання». В «Енциклопедії для фахівців соціальної сфери» відзначається, що профілактика – це діяльність, спрямована на запобігання виникненню, поширенню чи загостренню негативних соціальних явищ і їх небезпечним наслідкам [4, с.166].

Профілактика – це не лише низка заходів, спрямованих на виявлення й усунення причин і умов протиправних дій, але й система заходів виховної роботи з формування рис особистості школярів. Значення профілактики, особливо ранньої, посилюється її гуманністю в системі засобів виховної роботи, спрямованої на запобігання антисоціальної поведінки. Реалізація нерозривного зв'язку і єдності загального виховного процесу з попередженням протиправних вчинків є специфікою виховного змісту ранньої профілактики, її необхідність визначається наявністю навіть незначних відхилень у поведінці учнів. Профілактика – це частина загального навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи.

Чільне місце в профілактичній роботі з дітьми-мігрантами початкової школи відводиться спеціальним заходам, спрямованим на успішну адаптацію до нових умов. Згідно з дослідженнями американських учених, найважливішою умовою ефективності адаптаційного процесу дітей-мігрантів є максимальне задоволення актуальних потреб, серед яких найбільше значення набувають потреби в: почутті спільності, спілкуванні, хороших взаєминах, приналежності до певної групи, отриманні знань, самореалізації, можливості бути самим собою, соціально-психологічної захищеності, впевненості в майбутньому, матеріальному благополуччі, сприятливих умовах проживання.

Серед багатьох об'єктивних факторів, що впливають на процес соціально-психологічної адаптації дітей-мігрантів в нове соціокультурне середовище, особливе значення, на думку більшості американських учених, має школа як інститут соціалізації. Саме школа, яка є специфічним полікультурним освітнім середовищем, має можливість створити всі умови для ефективності процесу соціально-психологічної адаптації дітей-мігрантів при організації відповідної допомоги та психологічної підтримки.

Як свідчать результати проведених американськими вченими досліджень, ефективним інструментом сприяння соціально-психологічної адаптації дітей-мігрантів є спеціально організоване толерантне розвивальне освітнє середовище, організоване з урахуванням специфіки соціальних проблем і психологічного стану дітей-мігрантів, яке сприяє нівелюванню наявних проблем соціокультурної адаптації, інтеграції дітей-мігрантів до приймаючого співтовариства, вирішенню проблем, пов'язаних із формуванням ідентичності в іншому соціокультурному середовищі.

Одним із засобів вирішення освітніх проблем дітей-мігрантів і сприяння адаптації є так зване «компенсаторне навчання» в початковій школі. Компенсаторне навчання дітей в США – це навчання неоднорідного контингенту учнів в класах, де навчаються діти різного соціально-економічного становища і національного походження. Метою такого навчання є максимальна нейтралізація недоліків у навчанні і вихованні певних груп дітей, гнучка реакція на соціокультурні зміни середовища.

Грунтовні дослідження компенсаторного навчання сьогодні майже відсутні у вітчизняній педагогічній науці. Проте вони досить інтенсивно вивчаються в США, зокрема, про це свідчать результати роботи вчених: М. Адамс, Р. Андерсон, Л. Картер, Р. Петерсон та ін.

Компенсаторне навчання в школах США представлено двома групами програм: соціально компенсаторними програмами (програми взаємодії з батьками) і власне педагогічними (білінгвальні, відновлюючі, общинні, програми тьюторства та ін.).

Незважаючи на певні досягнення в розвитку компенсаторного навчання в педагогіці США, поки що дискусійним є визначення самого поняття «компенсаторне навчання». Сьогодні існує низка дефініцій. Компенсаторне навчання розглядається, як :

програма, спрямована на забезпечення рівних можливостей для учнів різних соціальних груп; освітня програма, спрямована на допомогу невстигаючим учням; освітня програма, спрямована на розвиток мовленнєвих і комунікативних умінь дітей, для яких англійська мова не є рідною; освітня програма, яка сприяє розвитку полікультурності (білінгвальне навчання та ін.).

Узагальнюючи, можна зробити висновок, що компенсаторне навчання – це специфічна форма навчання, яка забезпечує рівні можливості для навчання всіх дітей, створює необхідні умови для досягнення успіху. Компенсаторне навчання охоплює групи учнів, родини яких мають низький соціально-економічний статус; є представниками релігійних меншин, етнічних меншин, мігрантів; перебувають за межею бідності. Це навчання покликане пом'якшити проблеми бідності та низького соціально-економічного статусу, є засобом підготовки всіх дітей до життя в суспільстві й засобом попередження девіацій.

У процесі дослідження з'ясовано, що школи, де навчаються діти-мігранти, орієнтовані на полікультурну освіту, що передбачає: особливий психологічний клімат у школі: взаємодопомогу, підтримку учнів із сімей мігрантів; систему соціальної, психолого-педагогічної підтримки дітей-мігрантів; двомовне навчання, при якому одна з мов – державна, інша – рідна мова учнів; спеціальні програми підготовки учнів з родин мігрантів до вступу у вищі навчальні заклади; полікультурну освіту вчителів і розвиток інновацій; організацію дозвілля на основі поваги до національних традицій і культурної ідентичності кожного з учнів; урахування соціального контексту родини, сімейних взаємовідносин.

Аналіз наукових праць американських учених [5; 6] засвідчує чітко виражену гуманістичну спрямованість виховної роботи з дітьми, які мають відхилення в поведінці, зокрема це стосується й дітей-мігрантів.

Принцип гуманізму у вихованні передбачає повагу до особистості дитини в поєднанні з вимогливістю до неї, здійснює регулятивну функцію у відносинах педагогів і вихованців, вибудовуючи їх на взаємній повазі, довірливості, доброзичливості, співробітництві.

Гуманістичні доміанти у вихованні дітей із девіантною поведінкою представлені гуманістичними ціннісними орієнтирами, які утворюють теоретичну та ідеологічну основу процесу виховання і визначають найбільш суттєві риси, принципи, конкретні форми і методи профілактики і корекції девіантної поведінки.

Сутнісна характеристика гуманістичних доміант у вихованні дітей із девіантною поведінкою відображає основні риси гуманізму, які проявляються у вихованні дітей й визначають загальну гуманістичну спрямованість процесу виховання на реалізацію потреби особистості в безпеці, любові, повазі і визнанні права на свободу, розвиток і прояв здібностей на основі надання підтримки,

своєчасної різносторонньої допомоги і раннього виявлення відхилень у формуванні особистості та її поведінці. Зауважимо, що особливо важливе значення у цьому процесі має саме молодший шкільний вік.

Аналіз процесу системи виховання дітей з девіантною поведінкою в США дозволяє виділити й обґрунтувати гуманістичні доміанти, що лежать у її основі: прийняття кожної дитини такою, якою вона є, виявлення позитивних властивостей особистості та організація корекційної виховної роботи з опорою на них; індивідуальний підхід, який базується на глибокому знанні психологічних властивостей особистості і життєвих обставин вихованця, який передбачає роботу з вихованцем і його родиною з метою забезпечення присутності родини в його житті; довіра й відкритість у здійсненні педагогічної взаємодії вихователя і вихованця; надання переваги виховним заходам над караючими в ресоціалізації особистості з девіантною поведінкою; забезпечення права дітям самостійно організовувати своє життя, використовуючи виховний потенціал колективу; виховання в процесі трудової діяльності, яка дає задоволення.

Слід підкреслити, що окремі з проаналізованих гуманістичних положень є поширеними в сучасній системі педагогічної освіти України, проте більшість з них тільки декларуються, але не мають достатньої практичної реалізації.

Організація роботи з мігрантами і створення умов для їх успішної інтеграції – це завдання, оптимальне вирішення якого можливе при поєднанні спільних дій широких верств громадськості та участі фахівців. У США практикується такий підхід до вирішення проблем адаптації дітей-мігрантів, що поєднує зусилля педагогів і шкільних психологів, адміністрації шкіл, департаментів освіти, соціальних, психологічних та інших служб. Розробка системи супроводу мігрантів із моменту прийняття рішення про еміграцію і протягом усього періоду соціокультурної, соціально-психологічної адаптації передбачає комплексний підхід, що включає науково-дослідні проекти в галузі крос-культурної психології, освітні програми, спрямовані на підготовку фахівців в галузі психології міграції, а також організацію практичної допомоги мігрантам (правовий та психологічний супровід, соціальна підтримка).

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, в сучасному американському суспільстві утвердилася ідея, що всі діти-мігранти мають право на освітні послуги, підтримку й допомогу в подоланні відставання в навчанні, культурного та мовного бар'єрів, проблем, зв'язаних зі здоров'ям, успішній адаптації до нових умов. Подальшого дослідження вимагають питання впровадження прогресивних ідей американського досвіду у вітчизняну практику роботи з дітьми-мігрантами з метою попередження виникнення девіацій.

Список використаних джерел

1. Все про соціальну роботу : навчальний енциклопедичний словник-довідник / За ред. В.М.Пічі. Львів : Новий Світ. 2000, 2013. 616 с.
2. Gamio, M. Mexican Immigration to the United States: A study of human migration and adjustment/ M. Gamio. Chicago: University of Chicago Press, 1993. 229 p.
3. Jacoby, T. Reinventing the melting pot: The new immigrants and what it means to be American/T. Jacoby. New York: Basic Books, 2004. 456 p.
4. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери. – 2 видання / За заг. ред. І.Д.Звереві. Київ, Сімферополь : Універсум, 2013. 536 с.
5. Eadie, T. Crime, Justice and Punishment / T. Eadie. 3 rd edn. Oxford : Oxford University Press, 2003. 113 p.
6. Kuhn, S. A. C. Pyramidal training for families of children with problem behavior / S. A. C Kuhn // Journal of Applied Behavior Analysis, 2003. p. 36-77.

References

1. Picha, V. M. (2013). Vse pro sotsialnu robotu: navchalnyi entsyklopedychnyi slovnyk-dovidnyk [All about Social Work: an Educational Encyclopedic Dictionary and Guide]. Lviv: Novyi Svit [in Ukrainian].
2. Gamio, M. (1993) Mexican Immigration to the United States: A study of human migration and adjustment. Chicago: University of Chicago Press.
3. Jacoby, T. (2004). Reinventing the melting pot: The new immigrants and what it means to be American. New York: Basic Books.
4. Zvierieva, I. D. (2013). Entsyklopediia dlia fakhivtsiv sotsialnoi sfery [Encyclopedia for Specialists in Social Field]. Kyiv, Simferopol: Universum [in Ukrainian].
5. Eadie, T. (2003). Crime, Justice and Punishment. 3 rd edn. Oxford : Oxford University Press.
6. Kuhn, S. A. C. (2003). Pyramidal training for families of children with problem behavior. Journal of Applied Behavior Analysis.

В статті розглядаються питання організації соціально-педагогічної роботи з дітьми-мигрантами в початковій школі США з метою попередження девіацій. Акцентується увага на важкій ролі школи як інституту соціалізації в профілактичній роботі, в частині в створенні толерантної освітньої середовища для дітей-мигрантів. Розкриваються особливості компенсаторного навчання в початковій школі.

Ключові слова: діти-мигранти, девіації, профілактика, початкова школа, США.

The problem of deviant behaviour, which most scholars understand as some actions violating the norms and rules adopted in society, has been the subject of scientific researches since ancient times, but nowadays it is becoming ever more acute in view of widespread deviant manifestations among juveniles (including pupils of primary schools) during the last decades. Besides, nowadays we have the new category of pupils with deviations – migrants. The problem of migration became one of the most urgent problems in the whole world including Ukraine. In Ukraine we have mostly the internal migration as a result of war in the east of the country though the cases of external migration are not very rare too. As a rule migration causes many problems for migrants and their children. They have difficulties in the field of adaptation and different educational problems. Very often they become delinquents. So, it's useful to learn the experience of preventive work with these children in other countries. In this context the experience of USA is very interesting. USA, being a multicultural society, has the unique experience of cultural interaction. So, children-migrants in USA and the most important peculiarities of preventive measures are the aim of our investigation. Both theoretical and empiric methods were used. It was revealed that in general, the emergence of juvenile deviations is influenced by a range of factors among which socio-economic (low standards of living, unemployment, social stratification, family crises); psychological and pedagogical (difficulties of adolescence, disadaptation, lack of educational work at school, family and other social institutions); medical and biological (genetic disorders, increased excitability, emotional instability, mental disorders). While dealing with deviant behaviour, one must combine punishment and preventive measures, whereas the latter should prevail. Prevention is a part of the education process at a comprehensive school. The prevention system in an educational institution should be presented in two forms: general early prevention involving all pupils and special prevention – difficult pupils who are vulnerable to deviations, which should be conducted in cooperation with law enforcement agencies and social institutions.

Key words: children-migrants, deviations, primary school, prevention, USA.

УДК [378:37.011.3-051]:37.091.33-027.22(71+410)(045)

DOI 10.31339/2413-3329-2019-1(9)-203-205

Нос Любов Степанівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів
orcid/0000-0002-1062-7558

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ: КАНАДСЬКИЙ ТА БРИТАНСЬКИЙ ДОСВІД

В статті розглядаються проблеми вдосконалення практичної підготовки студентів закладів вищої педагогічної освіти. Привертано увагу до використання прогресивних ідей зарубіжного досвіду, зокрема, канадського та британського. Проаналізовано організацію та проведення педагогічної практики у канадських та британських закладах вищої освіти. Описано роботу Служби студентів бакалаврату, спеціального відділу, який займається організацією педагогічної практики в університетах Канади. Відзначено чітку організацію керування педагогічною практикою у британських університетах. Зроблено висновок про можливості використання зарубіжного досвіду для вдосконалення практичної підготовки майбутніх педагогів в Україні.

Ключові слова: педагогічна практика, блок практика, серійна практика, тьютор, ментор.

Постановка проблеми. В умовах реформування освіти вища педагогічна школа потребує внесення змін у систему професійної підготовки майбутніх фахівців. Сучасне суспільство потребує педагогів, здатних забезпечити молоде покоління не тільки якісними знаннями, але й навчити творчо використовувати їх у повсякденному житті, вміти самостійно здобувати і критично осмислювати необхідну інформацію. Важливе місце у цьому процесі займає питання вдосконалення практичної підготовки студентів, оскільки саме такий підхід забезпечує якісну підготовку майбутніх вчителів.

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. Різні аспекти з проблем організації та проведення педагогічної практики розглядають науковці І. Бех, О. Біда, В. Бондар, М. Левченко, В. Луговий, Н. Мачинська, Н. Онищенко, О. Савченко, Л. Хомич. Зарубіжний досвід практичної підготовки майбутніх фахівців вивчають Н. Авшенюк, Н. Бідок, Ю. Кіщук, Л. Поліщук, Л. Пуховська, О. Ситник та інші. Як засвідчив проведений аналіз наукової літератури, проблема практичної підготовки майбутніх вчителів не знайшла належного науково-теоретичного та практичного вивчення.

Мета статті: розкриття особливостей організації проведення педагогічної практики у канадських і британських закладах вищої освіти та виявлення позитивних ідей запозичення зарубіжного досвіду.

Результати дослідження. Педагогічна практика є важливою складовою у процесі формування професійної компетентності та підвищення рівня педагогічної майстерності здобувачів освіти. Основною її метою у закладах освіти є формування у студентів умінь творчо використовувати в педагогічній діяльності науково-теоретичні знання і практичні навички, набуті в процесі вивчення педагогічних дисциплін; сприяння оволодінню студентами сучасними формами і методами організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти; виховання в них інтересу до педагогічної роботи, формування потреб систематично поповнювати свої знання та творчо застосовувати їх у практичній педагогічній діяльності [1, с. 647].

Успіх педагогічної практики, як зазначає Н. Онищенко, залежить від вибору базової установи, оптимальної реалізації найдосконаліших методів і прийомів роботи в конкретних умовах, методичного рівня і майстерності викладачів, які особистим прикладом активізують творчу самостійність студентів під час виконання завдань практики, допомагають формуванню сумлінного ставлення до роботи, відповідальності, цілеспрямованості [4].

Не можна не погодитись з думкою багатьох науковців, що педагогічна практика має бути безперервною. Про це також наголошено у «Концепції розвитку педагогічної освіти». Зокрема, прописано: «Для виконання цього ключового завдання обсяг практичної підготовки має складатися не менше 30 кредитів ЄКТС у

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>